

scarlett
wilková
když přišli
psi

motto

Když přišli psi

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

motto

Scarlett Wilková

Když přišli psi – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

scarlett
wilková
když přišli
psi

motto

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné se dozvíte na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

© Scarlett Wilková, 2024

Cover photography © Depositphotos.com

ISBN tištěné verze 978-80-267-2699-9

ISBN e-knihy 978-80-267-2704-0 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-2705-7 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-2701-9 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

Nehledejte konkrétní jména, skutečné příběhy. Není podstatné, jestli se něco stalo přesně tak nebo trochu jinak. Stejně si každý to, co prožil či viděl, časem vykládá po svém, něco si přimyslí, něco zatají, podle toho, jak to zrovna považuje za prospěšné. Ale kdybyste se někdy procházeli po Beskydech, dívejte se kolem sebe. Uvidíte je. Připomínky statečnosti tamních lidí. Někdy vás udeří do očí, jak jsou obrovské, až kýčovitě. Někdy to naopak bude jen obyčejný kámen s nápisem zarostlý křovím, že si ho ani na první pohled nevšimnete. Ale jsou tam a je jich hodně. Pomníčky partyzánům a lidem, kteří jim pomáhali. Nebo předstírali, že jim pomáhali. Za každým z nich je příběh, i když se už nikdy nedozvíte, zda je pravdivý, částečně smyšlený nebo třeba úplně vylhaný.

1.

Jmenovala se Živa a všichni ji litovali.

„Chudinka, jak to teď sama zvládne?“

„Má přece Slávka.“

„Ten je pořád pryč. Dům musejí prodat, neudrží ho.“

„Kam by šli? Nemají příbuzné, vždyť k nim nikdy žádní nejezdili.“

„No kdo by za její mámou jezdil.“

„Nedělej klepy.“

„To nejsou klepy. Znáš jinou ženskou, která si sama koupila barák? Však víš, co se říkalo.“

„Nech ji v klidu. Má to za sebou. Teď jde o tu mladou, ať nějak přežije.“

„Já vím, být sirotek je těžké, a navíc v téhle době.“

„No však už je velká, pěkná, vdá se.“

Živa věděla, že většinu lidí z okolí v poslední době zajímala jediná věc – jak bude dál žít? Sama ve velkém domě. Někteří se i na rovinu zeptali. Třeba pan Hošek, který jednoho dne zaklepal. Pozvala ho dovnitř, uvařila mu čaj a pak se rozloučili s tím, že kdyby se rozhodla dům prodat, řekne mu to jako prvním.

Přišel i pan Kramoliš, ten bydlel nedaleko, v dřevěnici, která se choulila na okraji řady výstavních vil a Živě vždy

připadala legrační, jako by se tam ocitla nedopatřením, jak byla malá, stará, prostá. Ptal se, jestli by nechtěla nájemníky, že se jeho dcera bude vdávat, s budoucím manželem by jim stačil jeden pokojík, na čas, než si postaví vlastní chalupu. Prý by pomohli, kdyby potřebovala udělat něco kolem baráku a tak. Říkal, že bude lepší, když se k ní někdo nastěhuje, protože Němci si mohou uvědomit, že ve městě je tak velká krásná vila téměř prázdná. Co když se tady budou chtít usadit a začít ji využívat? Však už to v mnoha podobných případech udělali. V poslední době je jich ve městě týden od týdne víc a víc.

Při usínání přemýšlela, jaké by to bylo, kdyby ve vile zase byly slyšet cizí hlasy, všechny ty kroky stejně jako před válkou, když máma pronajímala pokoje lázeňským hostům a poté lidem, kteří utíkali z území zabraného Němci. Maminka se s nimi dohadovala, když jí dávali peníze. Říkala, že nic nechce, že se mohou zdržet zadarmo, když jim domovy vzal ten hrozný Hitler. No a pak už žádné hosty neměli.

Živa propočítávala, kolik peněz by teď za ubytování nájemníků měla chtít. Kolik se tak platí za pokoj? Netušila.

„Nebojíš se tam sama?“ Tu otázku dostávala často. Vždy odpověděla, že ne. Nelhala. Nepředstírala statečnost, opravdu jí velký dům, který obývala, nenaháněl strach. Stále měla pocit, že máma jen na čas odjela, ale ráno, až se probudí, ucítí vůni kávy, čaje, uvidí ji, jak sedí u stolu pod oknem a probírá se látkami, uslyší vrčení jejího šicího stroje. Někdy se jí zdálo, že se z předsíně ozývá úplně stejný zvuk, jako když si táta oklepával na rohožce boty. Zakazovala si na něj myslet, ale přesto se jí vzpomínky na něj pořád vybavovaly.

Na samotu a ticho si zvykla tak, že usnula, jakmile zalezla do nadýchaných peřin tvořících obrovskou hroma-

du. Opravdu obrovskou, protože si do postele ke svým duchnám naložila i ty, v nichž spávala máma. Tátovu peřinu i polštář spálila. Rozdělna na zahradě oheň a hodila do něj všechno, co bylo jeho – oblečení, boty, fotografie. Máminy věci, a peřiny obzvlášť, si naopak hýčkala jako vzácnost, stále v nich zůstávala její vůně, dokonce v nich našla její vlas. Položila ho na noční stolek a zatížila ho lampičkou, čímž zajistila, že ho při utírání prachu nesmete ani ho neodvane vítr.

„Co to je? Slyšíš to?“

„Co?“

„Jak můžeš tak tvrdě spát? Tebe to nevzbudilo?“

Slávek se vykláněl z otevřeného okna. Do ložnice spolu s podzimním vzduchem pronikaly zvuky, které přinutily sousedy, aby udělali totéž. Okna v okolních domech byla všechna dokořán, stáli v nich lidé v nočních košilích, zírali do temnoty a nic nedbali na to, že do jejich pracně vytopených obydlí proniká listopadová zima a vlhkost. Živa si s leknutím uvědomila, že není sama. Šlo o jednu z mála nocí, kdy bratr potichu přišel domů, když už spala.

Přehodila si přes ramena svetr a vyklonila se ven také. Otřásla se, ale nebylo to jen chladem. Ty zvuky byly neznámé, nezařaditelné, a proto je vyhodnotila jako nebezpečné. Naskočila jí husí kůže, takže se ještě pevněji zabalila do svetru po mámě. Zachvátil ji pocit, že právě prožívá moment, od kterého bude jejich život zcela jiný, než býval. Co jiného než zlo mohly ty strašné zvuky přinést?

„Co to je?“ zašeptala.

„Netuším,“ odpověděl bratr.

Ale po chvíli zakřičel: „Psi! To jsou přece psi!“

Vyklonil se z okna tak, aby viděl na souseda ve vedlejším domě, zamával na něj a zavolal co možná nejsilněji, protože v tom rámusu jeho hlas nebyl slyšet: „To jsou psi! Štěkají psi!“

Uklidnil tím sebe, Živu a všechny lidi z městečka, kteří na sebe začali volat od okna k oknu, že to je jen štěkot. K ránu zvuky zeslábly, na chvíli dokonce téměř utichly, ale zanedlouho, těsně před rozedněním vše začalo znovu.

Když Živa se Slávkem zamířili ke škole, ještě nesvívalo, městečko bylo ponořené v ranním šeru, ale podobný nápad jako oni zjevně dostali tak časně všichni ze sousedství, kdo vyhodnotili směr, odkud noční kvílení, vytí a štěkot přicházely. U školy už stáli jednotlivci, dvojice i celé rodiny. Vypadalo to, jako by se tam sešlo celé město, v němž se během noci odehrálo cosi, co všichni chtěli vidět na vlastní oči. Z jejich výrazů ale bylo jasné, že z uzřeného mají zároveň strach.

„Bože, ochraňuj nás,“ vydechla Živa.

V zahradě obklopující školní budovu byly stovky psů. Pokoušela se je spočítat, skutečně minimálně čtyři sta jich bylo. Fascinovaně na ně hleděla. Byli všichni úplně stejní. Němečtí ovčáci. Běhali, polehávali, posedávali, řvali, kvíleli, vyli. Někteří se pokoušeli protáhnout hlavy kovovým mřížovým plotu, jiní do něj kousali. Další si pozorně prohlíželi vyděšené lidi, kteří se shromáždili před školou a zírali na ně.

Živa si všimla, že mladá žena vedle ní chová v náručí dítě. Jeden ze psů se na miminko upřeně díval. Pohledy Živy a té ženy se setkaly, jako by maminka vycítila, že ji někdo na něco chce upozornit. Živa se podívala na ni a pak na psa. Matka s děsem ve tváři rychle přehodila přes malé pletený šál a začala couvat. Živa ni křikla:

„Nebojte se, nepřeskočí, ten plot je vysoký a pevný, podívejte.“

Potřebovala sama sebe ujistit, že se přece vůbec nic neděje. Němečtí vojáci se někam přesouvají se psy a na krátko se s nimi utábořili právě tady ve školní zahradě. O nic nejde, jen potřebovali oplocený prostor, kde si odpočinou. Není důvod se bát, ten štěkot nás polekal, ale teď už víme, že jde jen o několik čoklů, tak nač panikařit? Navíc si Němci potrpí na poslušnost a pořádek, takže mají všechny perfektně vycvičené, stačí jen písknout a oni je poslechnou. No prostě jen děcka nebudou chodit do školy, dokud tady budou, ale jinak to náš život nijak nepoznamená.

Hlavní je nepřemýšlet nad tím, proč Němci na jedno místo přivezli hordu psísek, z nichž každé vypadá, že čeká na povel, aby se na někoho vrhlo.

Co kdyby ten plot nevydržel?

Nebo co kdyby právě teď některý z těch nácků otevřel bránu?

Živa se podívala do očí jednoho z nich. Připadaly jí ještě hrůzostrašnější než oči psa, který zíral na malé dítě. Ve tváři vojáka zaznamenala ironický úsměšek. Pochopila, že má legraci z jejího strachu, který byl zřejmě velmi dobře rozpoznatelný. No jistě, on ví, na co myslím, co mě teď napadlo. Cítí můj strach a baví se.

Začala couvat stejně jako před chvílí mladá maminka vedle ní.

„Jdeme,“ hlesl v tu chvíli Slávek, objal Živu kolem ramen a otočil ji zády k plotu. Nechala se vést. Až když za sebou zavřeli domovní dveře, přestaly ji pronásledovat představy, že se k ní zezadu jeden ze psů blíží, vyskakuje, zakusuje se jí do zátylku, do ramen, sráží ji na zem, rve ji na kusy.

Doma bratr nalil do dvou sklenek nadměrně velkou dávku slivovice a jednu jí podal. Nikdy neviděla, že by sobě nebo jí nalil alkohol. Tu lahev otevřel ještě táta, od té doby stála v kredenci a oni se jí nikdy nedotkli.

„Zvládneš to tady sama?“

Slávek se jí tak ptal pokaždé, když se chystal pryč. Opa-koval to tak ode dne, kdy zůstali v domě sami.

Živa často slýchala: „Čas všechno zahojí. Musíš být silná. Ty to zvládneš.“ Postupně si vytvořila žebříček nejpitomějších vět, v němž první místo obsadila: „Však máma se na tebe pořád dívá.“

Jednou zašla její význam zkonzultovat s panem farářem. Uspokojilo ji, že se jí nesnažil vymluvit podezření, že jde o naprostou hloupost. Nesnažil. Naopak jí sdělil, že podle jeho mínění jde o snahu lidí zbavit ji stesku, utěšit ji. Ale na přímou otázku, zda její maminka sedí nahoře v nebi a vidí vše, co dcera dělá, po chvíli přemýšlení odpověděl: „Milá Živo, ono je to celé mnohem složitější.“ Tehdy se ujistila, že mladý pan farář, o kterém všichni říkali, že je divný, a vzpomínali na předešlého starého pana faráře, byl jeden z mála lidí, se kterým se dalo mluvit.

Další pitomost, kterou slýchala, byla: „Však máš ještě bratra, buď ráda, nezůstala jsi sama, teď si budete oporou.“

Nedovedla si představit, v čem by jí Slávek mohl být oporou. Zatím neudělal jedinou věc, která by naznačovala, že je něco takového ve výhledu.

„Kdy přijdeš?“ zeptala se ho. Byla to stejně automatická a zbytečná otázka, jako když se jí ptal on, zda to doma sama zvládne. Pro oba se ty dvě věty staly jakýmsi rituálem v jejich společné samotě. Jinak spolu moc nemluvili. Neměli o čem. Bratr s o rok starší sestrou neměl mnoho společných témat, zejména když její největší radostí bylo

čtení knížek, šití dalších šatů, dle jeho mínění nepotřebných, a poflakování se v lázeňském parku, zatímco středobodem jeho světa byl les. To, že ho táta po dlouhém naléhání a matčině zoufalém protestování přestal nutit do studia a dovolil mu stát se pomocníkem hajného, byla věc, za kterou bude nadosmrti vděčný.

Objali se.

Vždy se před Slávkovým odchodem objali.

On už v tu chvíli myslel na to, jak dobře mu bude, až ho opět obklopí ticho lesa. Až se potom zaposlouchá, jak mu pod nohama křupe spadané zlaté listí posypané čerstvě napadaným sněhem, který mění svou bílou barvu podle toho, jak se na obloze pohybuje slunce. Někdy přemýšlel nad tím, zda i ostatní lidé vědí, že existuje tolik odstínů bílé, nebo je rozpoznává jen on sám. A tolik odstínů zelené na jaře, zlaté a rudé na podzim, zkrátka všech těch barev, které Beskydy mají.

Ona v tu chvíli myslěla na to, jak dobře jí bude, až bratr vypadne a ona si sedne k šicímu stroji. Zkusí na světle modrou halenku našít žlutý lem. Vytáhne pytel se zbytky látek, které maminka pečlivě shromažďovala, všechny je vysype na stůl, vybere nějaký kousek žluté a pak se bude těšit na jaro, na dny, kdy rozkvetou stromy, lidé se zase budou procházet v parku podél řeky Bečvy, bude tam hrát hudba, přijedou hosté a ona si vyjde ven v té nové blůzce. Snad už do jara válka skončí a všechno bude jako dřív.

Zima se Živě zdála mimořádně dlouhá. Možná to bylo tím, že spolu lidé mluvili čím dál méně a většina z nich vůbec nevycházela ze svých domovů. Jednoho večera si uvědomila, že už s nikým nepromluvila více než tři týdny.

Třeba úplně mluvit přestanu, ztratím schopnost tvořit slova, skládat věty, vyslovovat je, napadlo ji. Přestože nikdy nepatřila mezi dívky, které rády tráví čas klábosením, předpadl ji pocit, že jestli s někým ještě pár dnů nepromluví, zblázní se.

V posledních měsících jako by se městečko ponořilo do oparu tvořeného tichem a strachem. Když už se lidé potkali, nedávali se do řeči. Tak divně se všichni chovali od toho dne, kdy se ve škole usídlili Němci se psy, a chovali se tak i poté, kdy už dávno zmizeli.

Zvykla si na ticho, na samotu. Když se jí občas někdo zeptal, jestli něco nepotřebuje, vlastně ani nevěděla, co by jí mělo scházet. To, co si mohla pořídit na přidělové lístky, jí stačilo, protože jedla málo. Oblečení měla dost, navíc jí zůstalo všechno po mámě. Krásné šaty, kabáty, boty. A stejně je teď neměla kam vzít.

Občas jí sousedky daly vajíčka. Přinesly jí i vápennou vodu a poradily jí, aby je do ní naložila, že déle vydrží. Už na podzim jí daly rady, co a jak dělat, aby jídlo přes zimu uchovala, například že mrkev má dát do bedny s pískem a jablka zabalit do sena. Dříve se o takové věci vůbec nezajímala a co tak pamatovala, maminka taky moc ne. Prostě šla na trh nebo na náměstí a v obchodech koupila, co bylo třeba, však před válkou bylo všeho dost. A jak to u nich ve vile vonělo, když máma pekla pro hosty. Živa si vybavila vůni a chuť teplého másla roztékajícího se po švestkovém nebo makovém vdolku a steskem po mámě jí začaly téct slzy.

Možná by měla říct panu Kramolišovi, že jí dochází dříví. Několikrát se jí ptal, jestli má čím topit, a nabízel, že nějaké přiveze. Ale teď, když město jakoby zemřelo a nikdo nevycházel ven, už ani jeho dlouho nepotkala.

Nakonec jí ale ještě zůstalo trochu dříví, které kdysi přivezl, nasekal a uložil do úhledných hromádek. Už topit nemusela. Sníh ten rok roztál mimořádně rychle, během pár dnů. Zanedlouho okolní kopce vypadaly, jako by na nich byly rozházené kopečky bílé a růžové zmrzliny, přesně takové, jakou kdysi maminka kupovala na promenádě a pak nadávala, že se jí Slávek vždycky pobryndal. Srovnání se zmrzlinou Živu napadalo pokaždé, když rozkvétaly jabloně, třešně, hrušně, trnky a v kontrastu se svěže zelenými lístky ostatních stromů vytvářely ve slunečních paprscích nádherné barevné divadlo.

Konečně bylo opravdové, vonící jaro, ne ten sychravý studený mezičas, kdy se jí babky v krámě uštěpačně ptaly, jestli jí není zima, když je jen tak nalehko, a pak opakovaly ta svoje pitomá pořekadla jako: březem za kamna vlezem, duben ještě tam budem. Také říkaly, že když je studený máj, bude ve stodole ráj, za což by Živa nejraději nakopla ty široké černé sukně v místech, kde se dle jejího odhadu nejpravděpodobněji mohla vyskytovat jejich stará vrásčitá kolena, protože jí bylo úplně jedno, jestli bude ve stodole ráj nebo ne, neboť žádnou stodolu nikdy neměla.

Teď byl přesně takový májový den, v jakých s ní maminka vyrážela nahoru na louky. Živa si při obdivování rozkvetlých stromů uvědomila, jak nechala zpustnout kout zahrady, který máma měla nejraději. Místo u plotu vzadu za domem, pod starou divokou třešní, které tvořil temně zelený koberec barvínku, jenž se každé jaro měnil v koberec fialový. Když fialové kvítky uvadly, těsně vedle se rozvinul koberec blankytně modrý. Maminka jí kdysi vysvětlila, že barvínek, pomněnky ani třešeň tam nenasadila, že tam vše už rostlo, když dům koupila.

„Tak krásně by to totiž nikdy žádný zahradník nevy-myslel, to umí jediné příroda. Ta stará zahrada byl jeden z důvodů, proč jsem se do toho domu zamilovala, proč jsem ho koupila,“ říkávala Živě, když na zahradě společně pracovaly.

Nepodařilo se každý rok, že vše kvetlo v tytéž dny, někdy už třešeň odkvétala a pomněnky se teprve rozvíjely, ale jiné roky se vše seběhlo tak, že k bílé a modré barvě ještě přibyla červená, to když právě současně rozkvetla i kdouloň. Právě v tomto roce kvetlo vše ve stejný čas, takže kout zahrady hrál barvami a voněl, až se k němu slétali včely a čmeláci ze širokého okolí. Jenže barvínku i pomněnek bylo méně než dříve, protože jejich místo čím dál agresivněji zabírala tráva. Jakmile přijdu, všechn plevel tam vytrhám, slíbila si Živa, protože jí bylo naprosto jasné, že pokud bude k zahradě ještě pár let přistupovat tak jako dosud, maminčin magický kvetoucí kout bude zanedlouho minulostí pohřbenou pod bršlicí kozí nohou a dalším plevellem.

Během těchto úvah došla Živa na náměstí. Před úřadem stáli lidé. Někteří z budovy vynášeli nábytek, psací stroje, další vše nakládali na povoz. Všichni se pohybovali rychle, nervózně, spěchali. Kousek od nich stála malá holka v modré sukni. Živa na ni zamávala, poznala ji, byla to Evička, její rodiče si v jedné z vil na nábřeží každý rok pronajímali pokoj na celé léto, protože dívka dělala hor-ský vzduch dobře, na rozdíl od její rodné Ostravy, kde se prý celý rok dusila, kašlala a trpěla všemožnými dalšími nemocmi. Živa tohle všechno věděla, protože se s nimi jednou dala do řeči. Byli to Němci, ale mluvili dobře čes-

ky a tehdy říkali, že by se do Beskyd rádi přestěhovali natrvalo.

„Nevíte, jestli tady není na prodej nějaký dům? Ideálně blízko náměstí nebo parku, podobně pěkný, jako je ten váš?“ ptali se jí tehdy. Podivila se, proč se ptají jí, věděla, že se přátelí se starostou, který byl taky Němec, stál v čele radnice od začátku války a určitě velmi dobře věděl, který z domů by bylo možné získat. Ale byli jí sympatičtí a jejich Evička se jí moc líbila. Zamávala jí. Holčička ji poznala a zvedla obě ručky nad hlavu. Mávaly jedna druhé.

Živa pozorovala, že podobně jako ji vylákal jarní den z domovů mnoho lidí. Náměstí bylo po dlouhé době zase jednou zaplněné, rušné, aspoň trošku podobné tomu, jak si ho pamatovala z dětství, z doby, než přišli Němci. Konečně. Snad už bude zase život aspoň trochu normální, když bude teplo.

Najednou zazněla rána. Živa cítila, že letí vzduchem. Bokem jí projela bolest. Ležela na zemi, natlačená na zeď domu. Podívala se směrem, odkud cítila nesnesitelné horko. Vůz před radnicí byl rozmetaný na kusy a z toho největšího šlehalý plameny. Nějaká žena křičela. Lidé se zvedali ze země. Živa si uvědomila, že stejně jako ona popadali či o kus dál odlétli téměř všichni, které před chvílí na náměstí zahlédla. Někteří leželi v podivných pozicích a nehýbali se, jiní se na zemi svíjeli, další utíkali do okolních ulic. Zadívala se na to, co leželo uprostřed náměstí. Modrá sukýnka, dětské nožky. Jenže nad sukýnkou už nebylo nic. Jen kaluž krve.

Zavřela oči a přitiskla tvář na chodník. Cítila úder. Zvedla hlavu a viděla bývalého spolužáka Tonda, který ji právě přeskočil, přitom do ní kopl a teď sprintoval směrem k uličce mezi domy. Vždycky dobře běhal, uvědomila

si. Jenže se k ní v tu chvíli blížilo něco dalšího, mnohem většího. Zem se chvěla. Živa si vybavila podobný pocit, který měla, když ji jednou máma vzala na přehradě na lodičku a udělaly se velké vlny. V tu chvíli ji těsně minul kůň. Kopyto se jí ocitlo pár centimetrů od tváře. Všimla si, že jezdec měl na zádech pláštěnku, která za ním vlála tak mohutně, že z ní až k její tváři doletěl nepříjemný zápach.

„Rus! To byl Rus! Jsou tady!“

Chtěla se podívat, kdo to křičí, ale ozvala se další rána, další křik, další nárek. Slyšela troubení hasičského auta. Rozběhla se směrem domů. Cítila, že jí z nosu teče krev. Když proběhla uličkou, uviděla hořící řadu vojenských aut a povozů. Vždyť to jsou ti vojáci, kteří na ni před chvílí pokřikovali a hvízdali, když šla na náměstí. Říkalo se, že to jsou Maďari a že se teď budou stahovat spolu s Němci, protože vědí, že Rusové už jsou blízko, že už osvobodili Ostravu a že je jen otázkou dnů, kdy válka skončí. Už před pár dny zaslechla, jak jedna sousedka říká druhé, že Němci brzy vypadnou, prý už se šikují a jen čekají, až k nim dorazí dodávka potravin, a pak konečně potáhnou. Potřebují odsud co nejdříve zmizet, a to je dobře, velké štěstí, protože tudy nepůjde fronta, to každý ví. Takové řeči se už pár dnů vedly, lidé už nešeptali a nemlčeli jako celou zimu.

Teď ti vojáčky, kteří na Živu před chvílí pokřikovali a ona nevěděla, zda se na ně má usmát, nebo ne, leželi kolem rozmetaných aut a povozů jako rozházené kusy dříví. Jeden sténal, plazil se směrem k ní, natahoval k ní ruku.

Rozběhla se opačným směrem, pryč od něj. Pak v panice o něco zakopla a upadla. Ležela na panu Hoškovi. Poznala ho podle saka i podle krásného barevného šát-

ku, který nosíval elegantně uvázaný na krku. Byl otočený hlavou k zemi a zpod břicha mu vyčníval jakýsi balíček. Kousek látky byl odhrnutý, uvnitř se něco třpytilo. Živa po látce sáhla. Jenže břicho pana Hoška tu věc přimáčklo hodně silně, takže jí dalo dost práce, než se ji podařilo vytáhnout. Musela silně škubnout, aby přetrhla šňůrku, protože zjistila, že ve skutečnosti šlo o nějaké látkové pouzdro zavěšené kolem krku.

Přitiskla si ho na prsa a znovu se rozběhla, aby byla doma co nejrychleji.

Na ulici před vilou stála skupina vojáků, několik aut a dělo. Minula je, proběhla zahradou, zabouchla za sebou vchodové dveře a zpoza záclony sledovala, co dělali.

Nechápala smysl jejich snažení. Bylo to moc divné. Dva vojáci vlekli svého kolegu. Ten se vzpouzel, takže ho táhli, mladíček se nohama snažil udržet na místě. Živa se mu dívala do tváře, byl to ještě chlapec a vypadal hodně vystrašeně. Stejná scéna se odehrávala vedle něj, další dva Němci táhli jiného vzpouzejícího se německého vojáka. Nakonec byli ti dva dotaženi k dělu, a zatímco další vojáci vlekli směrem k nim jiné dva mladé chlapce, ostatní začali první dva k dělu přivazovat řetězem. V tu chvíli se opět ozvala ohlušující rána, stejná jako ta, kterou slyšela, když byla na náměstí.

Živa měla pocit, jako by se celý svět právě rozpadal na kusy. Pak pochopila, co právě vidí. Němečtí vojáci na útěku se rozhodli obětovat několik svých kolegů. Dostali za úkol držet pozici u děla a střílet směrem, odkud přilétaly střely ruských vojáků, zatímco ostatní vojáci skákali do aut a odjížděli. Aby ti vystrašení mladí kluci, z nichž jeden stále křičel něco, čemu nerozuměla, neutekli, velitelé je k dělu připoutali. Bylo rozhodnuto. Jejich životy skončí

právě tady, v malém podhorském beskydském městečku počátkem května, v krásném dni roku 1945, kdy okolní kopce kvetly růžově a bíle. Zemřou, protože měli smůlu. Ocitli se v tuto chvíli na tomto místě a jejich velitel jim vylosoval smrt. Ano, vojáci losovali. Živě došlo, proč si těsně předtím navzájem ukazovali nějaké papírky. Losovali, kdo dostane šanci utéct a kdo jim k útěku pomůže a tím bude obětován.

Najednou bylo ticho. Živa šla ke dveřím, otevřela je. Jeden z vojáků na konci ulice si toho všiml a začal na ni mávat. Kroutil hlavou ze strany na stranu, něco křičel a gestikuloval rukama.

Živu nenapadlo, že osvobození malého města sevřeného horami zákonitě musí probíhat tak, že dobyvatelé nejdříve zaujmou s děly pozice na stráních a z nich se budou snažit zlikvidovat místa s děly okupantů. Tedy že je zaměří a zničí. Opravdu nepřemýšlela nad tím, že když jedno takové dělo stojí na konci ulice, kde se ona právě nachází, znamená to jedno jediné – a je jen otázkou, jestli se to stane za pár minut, za pár sekund nebo právě teď.

V tu chvíli se v ulici objevil pan Kramoliš, táhl za sebou krávu, snažil se jít co nejrychleji, ale nešlo to, protože obrovské zvíře za ním se sunulo pomalu. Podíval se na Živu a křikl: „Uteč! Nebo se schovej do sklepa. Schovej se! Copak je nevidíš?“ Řval z plných plic a ukazoval na vojáky.

Živě jako by se před očima odehrával podivný sen, v němž jevy postrádaly logiku a vše se zpomalilo. Vnímala vyřeštěné oči mladých kluků přivázaných silnými řetězy k dělu a klidné oči krávy, která pomalu, důstojně kráčela kolem nich. Ozvala se další rána. Ulice se otřásla. Zpoza domu byl vidět oheň a dým. Tichá chvíle skončila, z okolí se znovu začala ozývat střelba, křik, řev.

Živa vběhla do domu. Ve sklepě se usadila k okénku a dívala se. Všechno se chvělo, oblak dýmu pronikl až k ní. Když se rozplynul, viděla, že místo, na němž stálo dělo, zmizelo. Zela tam díra v zemi. Vybavily se jí oči vojáčka, který na ni mával. Už tam nebyl. Nebylo tam nic.

Najednou se před ní objevily jiné oči. Lekla se tak, až od okénka odskočila. Přímo před sebou měla tlamu přišer-né feny pana Hoška. Pokaždé když ho s ní potkala, napad-la ji otázka, proč má někdo psa, který vypadá tak hrůzo-strašně. Jednou viděla, jak ji líbal na čumák. Několikrát je pozorovala, když se spolu váleli na trávníku. Bylo zá-bavné vidět majitele zlatnictví, vždy pečlivě upraveného, důstojně a nepřístupně vyhlízejícího, jak se kutálí po zemi s tím obrovským psiskem. Maminka říkávala, že ta fena je tak ošklivá, až je krásná, že prý jde o křížence německé-ho ovčáka s kdovíčím obrovským. A že pan Hošek velmi dobře ví, proč ji má, protože díky takovému psovi si nikdo nedovolí jeho zlatnictví vykrást. Na což tatínek vždy namítal, že v jejich městě nikdy nikdo nic neukradl, protože tady odedávna žijí samí slušní lidé, kteří se navzájem znají. A maminka poté vždy poznamenala: „To si jenom myslíš, krade každý, kdo má příležitost.“

Teď fena stála přímo proti Živě, dívaly se vzájemně do očí, čumák měla prostrčený mřížkami sklepního okénka, ve kterém už nebyly skleněné tabulky, protože je vyrazil výbuch.

Cítila zápach zvířete, které jí dýchalo přímo do obli-čeje. Pochopila, že se fena na zahradě položila tak, aby do sklepa co nejlépe viděla, proto má hlavu v úrovni té její, když ona stojí ve sklepení na špičkách a pokouší se hledět z okénka ven. Vždyť ta fenka je stejně vyděšená jako já, uvědomila si. A tak vyběhla ze sklepa, otevřela vchodové

dveře, nechala zvíře vejít dovnitř a pak obě znovu seběhly do suterénu. Fena se rozhlédla a pak se silně nadechla. Vyдалa zvláštní kvílivý zvuk. Očíchala vše, co se ve sklepe nacházelo. Očíchala Živu. A pak se uložila u jejích nohou.

Zbláznila jsem se? Pustila jsem si do domu cizí obrovskou bestii, které se všichni z okolí bojí. Co když na mě zaútočí? Vždyť mě tady může prokousnout jako hadrovou hračku.

Tyto myšlenky ale vzápětí zmizely. Živa měla pocit, že už ji nohy neudrží. Dolehlo na ni vyčerpání z toho, co viděla v uplynulých hodinách. Sedla si na zem, položila feně ruku na hlavu a přemýšlela, jestli ví, že její pán leží mrtvý na ulici nedaleko odtud. Vycítila to? Rozběhla se ho hledat? Jak je vůbec možné, že pobíhala sama, že došla sem? Vždyť pan Hošek ji měl vždy zavřenou v oploceném výběhu uvnitř zahrady, pokud si ji nevedl na vodítku vedle sebe na vycházku. Proč přišla právě ke mně? Proč se mi tak upřeně dívá do očí? Přece nemůže vědět, že jsem se pana Hoška dotýkala, že jsem... Ví, že je tady něco, co mu patřilo? Cítí to? Proto přišla?

2.

Jmenovala se Dita a všichni se jí báli.

Když se někde objevila, většina lidí přešla na druhý konec ulice. Mnozí sklopili zrak, dívali se do chodníku, protože se kdesi doslechli, že se to v takové situaci tak má dělat.

Když se ocitli těsně vedle ní, hodně blízko, tak po ní naopak pokukovali. Byli ve střehu, připraveni zareagovat, chránit se, kdyby bylo třeba. Mnozí dávali ruce do kapes, protože měli pocit, že jejich prsty jsou jí vydány napospas, když čouhají z rukávů, odhalené, bezbranné, přesně ve výšce její hlavy, jejich zubů, jejich očí, všeho toho, co je děsilo.

Nikdy se jí nikdo cizí nedotkl, nepohladil ji, neusmál se na ni.

Nikdo kromě něho. On se jí dotýkal, hladil ji, usmíval se na ni, ale vždy jen tehdy, když spolu byli sami.

Často chodili do parku. Hrála v něm hudba, scházelo se tam hodně lidí a Ditu bavilo, jak se jí všichni snažili vyhnout, když s ním kráčela po cestičce. Muži ho zdravili a zlehka se přitom dotýkali svých klobouků, někteří je mírně nadzvedávali. Ženy se na něj usmívaly, některé nenápadně, jiné vyzývavě, a dívaly se mu přitom přímo do

očí. Působilo to, jako by byli nejdůležitější ze všech lidí, kteří parkem procházeli tam a zpět, posedávali na kovových židličkách, postávali ve skupinkách, pokyvovali hlavami, povídali si.

Měla ty vycházky moc ráda, připadala si při nich silná, významná, i když věděla, že takovou pozici má jen díky němu. Prostě měla velké štěstí, že si vybral právě ji. Protože právě to je v životě nejdůležitější – aby si vás vybral dobrý člověk.

Za nejkrásnější chvíle považovala rána. Každý den ve stejnou dobu k němu přišla. Sklonila se k jeho ležícímu tělu, aby mu viděla do očí a mohla se dotknout jeho nosu. Některá rána býval otočený tváří kde zdi, takže měla před očima jeho vlasy, dotkla se jich, nejdříve jen lehce, po chvíli silněji, aby to cítil, aby se obrátil, aby se jejich tváře ocitly těsně vedle sebe, aby se setkali pohledem. Pak špičkou jazyka olízla jeho nos. Vždycky se hned rozesmál, objal ji, přitáhl si její hlavu ke své. Bylo to tak příjemné. Nikdy nic takového nedělali, když nebyli sami. Věděla, že je to něco, co není vhodné ukazovat cizím lidem. Usoudila tak z toho, že vždy, když byl v jejich blízkosti někdo jiný, choval se k ní jinak. Pamatovala si chvíle, kdy na ni zakřičel, třeba proto, že šla příliš rychle, nebyla pozorná a nevnímala tempo jeho chůze. Uložila si ty situace do paměti, aby na ně nezapomněla a nikdy se už nedostala do pitomého, trapného rozpoložení, kdy na ni křičel, protože něco dělala špatně.

Podobně krásné jako začátky nového dne jí připadaly večery, kdy sedávali na zahradě. Tehdy mívala chuť se rozběhnout, lehnout si na záda, převalovat se ze strany na stranu, třít hřbetem o zem a cítit hrubost hlíny, hebkost trávy, pak vyskočit do výšky a snažit se chytit všechno, co

se rychle pohybovalo kolem ní a vydávalo zvuky. Někdy to udělala, ale jen tehdy, když vycítila, že je to vhodné, že se na ni přitom bude dívat, rozesměje se, vstane, lehne si k ní, bude se také válet v trávě a nechá ji, aby mu olizovala tvář.

Míval i úplně jinou náladu. Býval tichý, smutný a zdálo se, že vůbec nevnímá, co se kolem děje. Snažila se cítit stejně jako on, takže jen tiše ležela a dívala se na něj tak dlouho, až se okolí rozmazalo, zvuky utichly, vůně zmizely. Pak ji vždy pořádně polekalo, když vstal. Zareagovala na to se zpožděním, zkrátka nevyskočila a nestála hned po jeho boku, ale zcela nevhodně a hloupě chrápal.

Chvil, kdy byl smutný a tichý, v poslední době přibývalo. Vlastně už to nebyly chvíle, ale dny, týdny. Pochopila, že když se bude snažit upoutávat jeho pozornost, nezmění ho to, nebude takový, jaký býval. Několikrát to zkusila a pak usoudila, že nejlepší, co pro něj může udělat, je, že bude jen tak potichu ležet, jako by nebyla. Ale bude u něj, vždy bude u něj. Bude blízko, co nejblíže, bude se ho dotýkat, ale tak jemně, že vlastně ani nepůjde o dotek, aby nerušila.

Ten den cítila zvláštní neklid. Nemohla spát, nemohla předstírat, že není, nerušit, nešlo to. Tak zvláštně jí nebylo od té strašné noci, kdy jedinkrát v životě měla chuť od něj odejít, opustit ho. Tehdy se až sama sebe polekala, protože poznala něco, o čem do té doby neměla ani tušení. Touhu následovat ty zvuky, vůně, přidat se ke všem těm psům, kteří se najednou ve městě objevili a po pár týdnech zase zmizeli.

Tentokrát byl ale její neklid jiný, tíživý a nesnesitelný. Protože on ráno odešel a nevrátil se. Neklid se proměnil ve strach. A ten jí dodal tolik odvahy, že dokázala narážet

do branky tak dlouho a tak silně, až ji vyrazila. Dala se do běhu. A pak ho ucítila. Slabě, lehce, chvílemi si nebyla jistá, zda ho skutečně cítí, ale šla za ním. Nenašla ho. Našla jen tu, která se na ni někdy usmívala. Jedinou ze všech, která před ní nepřecházela na druhou stranu chodníku, neuhýbala pohledem, nedávala si ruce do kapes. Tu, která ji kdysi dokonce pohladila. Pamatovala si to stále, i když to bylo hodně dávno, tehdy byla ještě mladá. Šli na procházku, potkali ji a ona se ho zeptala, jestli si ji může pohladit. On řekl, že ano. Bylo to tak milé, příjemné.

Asi je to v pořádku, že se ocitla u ní. Měla pocit, jako by tady byl i on. Nebyl, a přesto se jí zdálo, že ho slabě cítí, že něco málo z něj tady je.

A ona ji zase pohladila, stejně jako tenkrát dávno. Až dosud by ji nikdy nenapadlo, že by se mohla přitulit k někomu jinému než k němu. Možná je to něco, co se dělat nesmí. Ale přesto to udělala. Položila hlavu na její nohy, nejdříve zlehka, ale po chvíli silněji, potřebovala se stát její součástí, tak jako dříve bývala součástí jeho. Zůstane u ní tak dlouho, dokud se on neobjeví.

3.

Jmenoval se Slavomil a všichni říkali, že je lehkomyšlný spratek.

Nevěděl o těch řečech. A to bylo dobře, nic takového by si nenechal líbit. Nesnášel pocit, že lidé neberou vážně, co říká, a nedělají, co on považuje za správné a důležité. Maminka si ho v dětství dobírala, říkala často: „Slávek je náš malý vztekoun.“ Ta slova ho vždy ujistila o tom, co dávno věděl – matka má raději Živu než jeho. Nechápal proč, když on je lepší, chytřejší. Bylo přece jasné, že má před sebou velké věci, zatímco jeho sestra je jen pitomá holka, která přemýšlí výhradně nad tím, co si oblékne na promenádu v parku. Bylo to tak nespravedlivé, že ať udělala cokoli, mámě to nevadilo, ale na něm pořád viděla nějaké chyby: „Podívej se na Živu, tak se má jíst zmrzlina. Lízej rychle a do stran a tady na okraji, rychle, ať to neteče. Slávku, ty mě zničíš, tu máš kapesník. Tak proč jsi tu zmrzlinu chtěl? Zmrzlina není k tomu, abys ji držel v ruce a koukal na ni jako tele.“

Někdy ho ty řeči dováděly k zoufalství. Měl pocit, že mu pukne hlava, a pomáhalo jedině, když do něčeho tloukl pěstí. Někdy si přitom poranil klouby na prstech tak, až mu z nich tekla krev, a pak nevěděl, jak to doma

vysvětlit. Máma i táta se ho neustále vyptávali, jak se mu to stalo, jestli se někde popral nebo upadl, nebo co vlastně dělal.

Byl přesvědčený, že ženy nejsou schopné rozeznat, co je a není důležité, a je jedno, jestli jde o mámu, sestru nebo o některou z těch pitomých hus z okolí, které se umějí akorát tak hloupě usmívat a natřásat se ve valašském tanečním kroužku. Mnohem důležitější pro něj bylo, aby na něj byl hrdý táta. Jenže i on měl raději Živu. Měl ji mnohem raději než jeho, o tom byl Slávek skálopevně přesvědčený. Táta málokdy něco řekl, pořád jen něco dělal kolem domu, pracoval i na dalších domech v okolí, a když už si výjimečně sedl na zahradě, na Živu se díval s úsměvem, zatímco na něm pořád jen viděl nějaké chyby.

Teď by ale na něj táta hrdý byl. Nastala totiž doba, kdy se projeví, kdo má v životě před sebou důležitý úkol a kdo je naopak bezvýznamná nicka. Na koho se zapomené a kdo bude jednou v budoucnu oslavovaný, vážený, a lidé budou dělat to, co jim řekne.

Tátovi by se možná mohl svěřit s tím, co teď dělá. Mámě by to nejspíš bylo jedno. A říkat teď něco sestře? Proč? K čemu by to bylo? Vždyť ona se chová, jako by se život vůbec nezměnil. Ale je třeba uznat, že mu nikdy ani náznakem nevyčetla, že ji nechává samotnou, že se domů vrací jen občas, že jí s domem nepomáhá. Vlastně ho překvapilo, že nefňukala, nebyla na obtíž. Až bude po válce, postará se o dům, o všechno. Teď je ho třeba jinde. Ostatně, dělá to i pro ni, pro všechny. Jednou si ho za to všichni budou vážit.

Na partyzány původně narazil náhodou. Když na to později vzpomínal, přemýšlel, kdo byl více vyděšený, zda on, nebo oni. Vždyť to byli mladí kluci, jeden z nich vypadal jako dítě. Ten druhý měl aspoň bradku, která ho dělala starší, ale i jeho oči prozrazovaly, že se polekal.

Prostě se najednou ocitli naproti sobě na lesní stezce, kde člověk rozhodně nečeká, že někoho potká. Mířili na něj. Tak to ne, takoví spratci na mě mířit nebudou, pomyslel si v první chvíli, ale pak se za nimi objevil ještě třetí muž. Slavomil vyhodnotil, že nejlepší bude zvednout obě ruce nad hlavu. Ten třetí se mu totiž líbil. Byl vysoký, urostlý a v jeho očích nebylo po strachu ani stopy. Tak nějak by partyzán měl vypadat, takhle si je představoval, už když o nich slyšel poprvé.

„Co tu robíš?“ vyštěkl ten vousáč.

„Pracuju tu. Jsem z hájovny,“ odpověděl Slavomil a začal vysvětlovat, že jde na samotu ke Tkačíkům domluvit, aby pantáta Tkačík přijel pomáhat stahovat dříví, že popadalo hodně stromů a je třeba pomoci. Pantáta má dva silné koně a vždy chodí pomáhat...

„Tý se znáš s Tkačíkem?“

Slavomil přikývl.

„Chodíš tam? Chodíš k němu?“

„Ano.“

„Jak se jmenuješ?“

„Slávek Pavlica.“

„Běž. Jestli někde něco řekneš, najdeme si tě.“

„Co bych měl říkat? Kdybyste něco potřebovali, dejte vědět.“

Když Slavomil v následujících dnech pomáhal se stahováním dříví, zařídil to tak, aby pracoval co nejbližší Tkačika. Chlapů, kteří měli koně, se tam sjelo několik,

ale rozhodl se, že se bude držet právě v pantátově blízkosti.

„Mohl bych po vás poslat vzkaz?“ zeptal se ho Slavomil hned poté, co si k němu přisedl pod strom, když viděl, že se pantáta chystá jít.

„Jaký vzkaz? Komu?“ podivil se Tkačík.

„Potřeboval bych jim vzkázat, že pro ně něco mám.“

„Komu?“

„Však víte.“

„Nevím. Nevím, o čem mluvíš, ogare.“

„Oni mi řekli, že vás znají, a že když pro ně budu mít vzkaz, mám to říct vám.“

„Nerozumím ti.“

Tkačík chvatně dojedl, vstal a odešel.

Slávek později zlostí bodal nožem do kmene stromu tak dlouho a tak silně, až ho jedna z třísek zranila natolik, že mu z dlaně tekla krev. Ale to bylo, až když se po několika hodinách všichni chlapi rozešli a on se procházel lesem sám. Tu situaci si ale stále vybavoval jasně, jako by se stala před vteřinou. Na chvíli, kdy s ním někdo nejednal s respektem a úctou, nezapomínal. Takhle svrchu, s nedůvěrou s ním přece nikdo mluvit nemůže. Ani Tkačík, ani nikdo jiný. Ponižovat se nenechá od nikoho. Vždyť by mu měl děkovat, vážit si ho za to, že chce pomáhat.

Jakmile Slávek poprvé slyšel o tom, že se v horách objevili chlapi, kteří pořádně škodí Němcům, začal se zajímat o každou novou zprávu o tom, co provedli. Případlo mu to vzrušující. Když poslouchal, jak se chlapi šeptem v hájovně bavili o tom, že kdesi partyzáni vyhodili do povětří železniční trať, a tudíž Němcům ztížili zásobování posádek, jinde přepadli četnickou stanici, a tudíž získali zbraně, a kdesi dokonce nějaké Němcoury postříleli, tou-

žil být po jejich boku. Slovo *partyzán* se mu začalo líbit. Spojil si ho s hrdinstvím, romantikou, obdivuhodnými činy. Když chodil sám po lese, často si potichu opakoval: *partyzán, partyzán.*

„Zná někdo z vás Slávka Pavlicu? Říká vám něco to jméno?“

Tyto otázky za pár dnů položil Jura Tkačík prvnímu z mužů, který mu přišel pomoci vykládat věci z pytle plného krmiva pro zvěř. Stačilo však do vaku zabořit ruku, trochu seno prohrábnout a nahmatat cigarety, sirky, dvoje opravené boty od ševce, teplý svetr, sklenici kysaného zelí, obvazy a mast na rány, kterou poslala paní lékárníková.

„Pavlica? Takový mladý synek se světlými vlasy? Toho znám,“ řekl mladík, který stál opodál a otázku zaslechl.

Jura pokývl hlavou, zamířil za velitelem, aby se dohodl, co nejnutnějšího by příště měl přivézt, a odešel.

To byla největší chyba, jakou v životě udělal. Odešel totiž v přesvědčení, že partyzáni Slávka Pavlicu znají. Stačila mu k tomu jedna jediná věta jednoho jediného mladíka. Neptal se ho, co výrazem „znám“ míní. Vyjadřoval tím, že to jméno kdesi zaslechl, jeho nositele kdesi zahlédl, ale nic víc o něm neví, nebo zda o něm naopak ví hodně, věří mu a spolupracuje s ním? Jeho mysl přijala informaci, že ten kluk ví o partyzánech a oni vědí o něm. To znamená, že jim také pomáhá. Možná něco společně chystají. Třeba ho právě proto tehdy při svačině v lese nenápadně kontaktoval. No jistěže, chtěl mu dát najevo, že mu může věřit, že je jedním z nich, že si mohou být nápomocni.

Zastyděl se, že se k tomu mladému chlapci choval nedůvěřivě, neslušně a podezíravě. Ale co už s tím, pomyslel si. Člověk musí být v těžké době opatrný, už tak riskuju,

a kdyby žena věděla, že jsem zase byl u nich, zbláznila by se, není s ní v poslední době k vydržení, jak se pořád bojí.

Nedivil se jí. Od doby, co Němci začali vyrážet do hor s hordou psích bestii, se lidé klepali strachem a v mnoha chalupách se našli takoví, kteří tvrdili, že by se partyzánům pomáhat nemělo, že všechno jen zhoršují, že Němce rozdráždili, a proto jsou teď krvelační stejně jako ti jejich čokli. Obyvatele samot a vesnice pod horami zachvátil strach. Ženské prosily svoje chlapy, aby se do ničeho nepletli, jeden soused přestával věřit druhému, lidé se už pomalu ani nenavštěvovali, protože nevěděli, jak před druhým mluvit.

Jura Tkačík měl vždycky jasno, že chce dělat to, co je správné, věděl to už od začátku války, když začal pomáhat mladým mužům dostávat se přes hory do Polska, odkud se pak vydávali na Západ. Obdivoval je za to, že nechtěli žít jako berani v protektorátu pod německou nadvládou a rozhodli se proti Němcům bojovat zvenku. Dostali se do Británie a odtamtud byli své okupované vlasti platní více než všichni ostatní, kteří zůstali, sklonili hlavy, uzamkli svá ústa.

Jura Tkačík jim záviděl a styděl se, připadal si zbabělý, že nešel s nimi. Nemohl si to ale dovolit, měl ženu, dcerky, chalupu, koně, krávu. Tak teď dělal alespoň to, co mohl. V rámci možností zajišťoval jídlo a oblečení pro muže, kteří na rozdíl od těch, které v počátku války převedl pryč, v jejím průběhu přišli sem – uprchlí zajatci, bojovníci z různých zemí, kteří se postupně objevovali v Beskydech, vytvářeli menší či větší skupinky, ukrývali se na mnoha místech a čím dál intenzivněji škodili německým okupantům. Tak intenzivně, až sem byli z rozkazu samotného Hitlera posláni posily se psy s jasným cílem vyčistit

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Když přišli psi.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.